

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

25. januar 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF –
urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – udgifter afledt af formaliseringen af aftalen om lån
med pant i fast ejendom – tilbagebetaling af de beløb, som er betalt i medfør af et kontraktvilkår,
der er erklæret urimeligt – forældelsesfristens begyndelsestidspunkt for søgsmål med påstand
om tilbagebetaling«

I de forenede sager C-810/21 – C-813/21,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af
Audiencia Provincial de Barcelona (den regionale domstol i Barcelona, Spanien) ved afgørelser af
9. december 2021, indgået til Domstolen den 20. december 2021, i sagerne

Caixabank SA, tidligere Bankia SA,

mod

WE,

XA (C-810/21),

og

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA

mod

TB

UK (C-811/21),

og

Banco Santander SA

mod

OG (C-812/21),

* Processprog: spansk.

og

OK,

PI

mod

Banco Sabadell SA (C-813/21),

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, O. Spineanu–Matei, og dommerne S. Rodin (refererende dommer) og L.S. Rossi,

generaladvokat: A.M. Collins

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Caixabank SA ved abogado J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes,
- WE, XA, TB, UK, OG, OK og PI ved procurador J. Fraile Mena og abogado F. García Domínguez,
- Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA ved abogados J.M. Rodríguez Cárcamo og A. M. Rodríguez Conde,
- Banco Santander SA ved abogados M. García-Villarrubia Bernabé og C. Vendrell Cervantes,
- Banco Sabadell SA ved abogados G. Serrano Fenollosa og R. Vallina Hoset,
- den spanske regering ved A. Ballesteros Panizo og A. Pérez-Zurita Gutiérrez, som befuldmægtigede,
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato G. Rocchitta,
- Europa-Kommissionen ved J. Baquero Cruz og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Anmodningerne er blevet fremsat i forbindelse med tvister mellem på den ene side Caixabank SA, tidligere Bankia SA, og på den anden side WE og XA i sag C-810/21, på den ene side Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA og på den anden side TB og UK i sag C-811/21, Banco Santander SA og OG i sag C-812/21 samt på den ene side OK og PI og på den anden side Banco Sabadell SA i C-813/21 vedrørende konsekvenserne af annullationen af urimelige aftalevilkår i de aftaler om lån med pant i fast ejendom, som disse parter havde indgået.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 2, litra b), i direktiv 93/13 fastsætter:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

b) »forbruger«: en fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv.«
- 4 Dette direktivs artikel 6, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«
- 5 Direktivets artikel 7, stk. 1, bestemmer følgende:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Spansk ret

Den civile catalanske lovbog

- 6 Artikel 121–20 i Ley 29/2002, primera Ley del Código Civil de Cataluña (lov nr. 29/2002, første lov om den civile lovbog i Catalonien) af 30. december 2002 (BOE nr. 32 af 6.2.2003, herefter »den civile catalanske lovbog«), bestemmer:
- »Enhver form for krav forfalder efter ti år, medmindre en person inden da har vundet ret ved hævde, eller denne lov eller speciallove fastsætter andet.«
- 7 Denne lovbogs artikel 121–23 fastsætter:
- »Forældelsesfristen begynder at løbe, når den person, der er indehaver af et krav, der er opstået og er eksigibelt, har eller med rimelighed kan have kendskab til de omstændigheder, der ligger til grund for kravet, og til den person, som kravet kan fremsættes mod.«
- 8 Nævnte lovbogs artikel 121–11 har følgende ordlyd:
- »Forældelsesfristen kan afbrydes af følgende grunde:
- a) Anlæggelse af søgsmål for domstolene, selv om sagen afvises på grund processuelle mangler.
 - b) Iværksættelse af voldgift vedrørende fordringen.
 - c) Udenretsligt krav på fordringen.
 - d) Den person, over for hvem fordringen kan gøres gældende inden for forældelsesfristen, anerkender retten eller giver afkald på forældelse.«

Den civile lovbog

- 9 Artikel 1303 i Código Civil (den civile lovbog) bestemmer følgende:
- »Erklæres en forpligtelse ugyldig, skal de kontraherende parter gensidigt levere de ting tilbage, der var genstand for kontrakten, inklusive udbytter heraf og prisen med renter, dog med forbehold af nedenstående artikler.«

Tvisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-810/21

- 10 Den 4. februar 2004 indgik WE og XA en aftale om et lån med pant i fast ejendom (herefter »låneaftalen i sag C-810/21«) med Bankia, som i 2021 fusionerede med Caixabank.
- 11 Den 4. maj 2004 betalte WE og XA den sidste regning for udgifter i henhold til denne aftale, som vedrørte udgifterne til notar, registrering og forvaltning af nævnte aftale.

- 12 Den 16. januar 2018 anlagde WE og XA søgsmål med påstand om annulation af et kontraktvilkår i låneaftalen i sag C-810/21, ifølge hvilket det påhvilede låntager at betale alle udgifter som følge af indgåelsen af aftalen.
- 13 Bankia bestred dette søgsmål og gjorde gældende, at søgsmålet om tilbagebetaling var forældet, idet den forældelsesfrist på ti år, der er fastsat i artikel 121–20 i den civile catalanske lovbog, var udløbet.
- 14 Ved afgørelse af 23. september 2020 forkastede Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (retten i første instans nr. 50 i Barcelona, Spanien) den indsigelse om forældelse, som Bankia havde fremsat, og pålagde denne bank at betale 468,48 EUR, der var betalt som udgifter til notar, registrering og forvaltning af låneaftalen i sag C-810/21. Bankia har iværksat appel af denne afgørelse ved Audiencia Provincial de Barcelona (den regionale domstol i Barcelona, Spanien), der er den forelæggende ret.

Sag C-811/21

- 15 Den 20. januar 2004 indgik TB og UK en aftale om et lån med pant i fast ejendom (herefter »låneaftalen i sag C-811/21«) med Banco Bilbao Vizcaya Argentaria.
- 16 Den 15. marts 2004 betalte TB og UK den sidste regning for udgifter i henhold til denne aftale, som vedrørte udgifterne til notar, registrering og forvaltning af nævnte aftale.
- 17 Den 16. januar 2018 anlagde TB og UK søgsmål med påstand om annulation af et kontraktvilkår i låneaftalen i sag C-811/21, ifølge hvilket det påhvilede låntager at betale alle udgifter som følge af indgåelsen af aftalen.
- 18 Banco Bilbao Vizcaya Argentaria bestred dette søgsmål og gjorde gældende, at søgsmålet om tilbagebetaling var forældet, idet den forældelsesfrist på ti år, der er fastsat i artikel 121–20 i den civile catalanske lovbog, var udløbet.
- 19 Ved afgørelse af 25. september 2020 forkastede Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (retten i første instans nr. 50 i Barcelona) den indsigelse om forældelse, som Banco Bilbao Vizcaya Argentaria havde fremsat, og pålagde denne bank at betale 499,61 EUR, der var betalt som udgifter til notar, registrering og forvaltning af låneaftalen i sag C-811/21. Banco Bilbao Vizcaya Argentaria har iværksat appel af denne afgørelse ved Audiencia Provincial de Barcelona (den regionale domstol i Barcelona), der er den forelæggende ret.

Sag C-812/21

- 20 Den 17. december 2004 indgik OG en aftale om et lån med pant i fast ejendom (herefter »låneaftalen i sag C-812/21«) med Banco Santander.
- 21 Den 18. marts 2005 betalte OG den sidste regning for udgifter i henhold til denne aftale, som vedrørte udgifterne til notar, registrering og forvaltning af nævnte aftale.
- 22 Den 12. september 2017 anlagde OG søgsmål med påstand om annulation af et kontraktvilkår i låneaftalen i sag C-812/21, ifølge hvilket det påhvilede låntager at betale alle udgifter som følge af indgåelsen af aftalen.

- 23 Banco Santander bestred dette søgsmål og gjorde gældende, at søgsmålet om tilbagebetaling var forældet, idet den forældelsesfrist på ti år, der er fastsat i artikel 121–20 i den civile catalanske lovbog, var udløbet.
- 24 Ved afgørelse af 25. september 2020 forkastede Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (retten i første instans nr. 50 i Barcelona) den indsigelse om forældelse, som Banco Santander havde fremsat, og pålagde denne bank at betale 589,60 EUR, der var betalt som udgifter til notar, registrering og forvaltning af låneaftalen i sag C-812/21. Banco Santander har iværksat appel af denne afgørelse ved Audiencia Provincial de Barcelona (den regionale domstol i Barcelona), der er den forelæggende ret.

Sag C-813/21

- 25 Den 14. juli 2006 indgik OK og PI en aftale om et lån med pant i fast ejendom (herefter »låneaftalen i sag C-813/21«) med Banco Sabadell.
- 26 Den 4. oktober 2006 betalte OK og PI den sidste regning for udgifter i henhold til denne aftale, som vedrørte udgifterne til notar, registrering og forvaltning af nævnte aftale.
- 27 Efter den 15. november 2017 at have indgivet en udenretslig klage mod Banco Sabadell, som ikke blev taget til følge, anlagde OK og PI den 15. december 2017 søgsmål med påstand om annullation af et kontraktvilkår i låneaftalen i sag C-813/21, ifølge hvilket det påhvilede låntager at betale alle udgifter som følge af indgåelsen af aftalen.
- 28 Banco Sabadell bestred dette søgsmål og gjorde gældende, at søgsmålet om tilbagebetaling var forældet, idet den forældelsesfrist på ti år, der er fastsat i artikel 121–20 i den civile catalanske lovbog, var udløbet.
- 29 Ved afgørelse af 11. januar 2021 tog Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (retten i første instans nr. 50 i Barcelona) Banco Sabadells indsigelse om, at søgsmålet om tilbagebetaling var forældet, til følge. OK og PI har iværksat appel af denne afgørelse ved Audiencia Provincial de Barcelona (den regionale domstol i Barcelona), der er den forelæggende ret.
- 30 Den forelæggende ret i de forenede sager C-810/21 – C-813/21 har henvist til Domstolens praksis, hvorefter anlæggelsen af søgsmål med påstand om tilbagebetaling kan underlægges en forældelsesfrist, for så vidt som fristens begyndelsestidspunkt samt varigheden heraf ikke gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve forbrugerens ret til at kræve en sådan tilbagebetaling.
- 31 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at der med henblik på at efterprøve, om en forældelsesfrist er i overensstemmelse med effektivitetsprincippet, skal tages hensyn til dels forældelsesfristens varighed, dels dens begyndelsestidspunkt.
- 32 Den forelæggende ret har i denne forbindelse anført, at den selvstyrende region Catalonien har sin egen lovgivning, der i visse henseender adskiller sig fra spansk lovgivning, og at den civile catalanske lovbog fastsætter en forældelsesfrist på ti år, som er dobbelt så lang som den forældelsesfrist, der er fastsat i den civile spanske lovbog for civile søgsmål.

- 33 Det er i denne henseende den forelæggende rets opfattelse, at den i hovedsagerne omhandlede forældelsesfrist på ti år i det foreliggende tilfælde ikke er i strid med effektivitetsprincippet, for så vidt som denne frist er tilstrækkelig til, at forbrugeren kan forberede og have adgang til effektive retsmidler. Den forelæggende ret har imidlertid udtrykt tvivl om den korrekte fortolkning af national lovgivning med hensyn til fastlæggelsen af begyndelsestidspunktet for nævnte frist, som ifølge Domstolens praksis skal gøre det muligt for forbrugeren at få kendskab til et urimeligt kontraktvilkår og anlægge et søgsmål med påstand om, at dette vilkår erklæres ugyldigt.
- 34 Den forelæggende ret har anført, at et kontraktvilkår som det i hovedsagerne omhandlede, hvorved låntager pålægges alle udgifter for indgåelse af aftalen om lån med pant i fast ejendom, til forskel fra de kontraktvilkår, som Domstolen allerede har haft lejlighed til at undersøge som led i de sager, den har været forelagt, udtømmer sin virkning ved forbrugers betaling af den sidste regning vedrørende disse udgifter. Det er den forelæggende rets opfattelse, at Domstolens praksis, hvorefter en frist på tre år, regnet fra datoen for den uberettigede berigelse, kan gøre det uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der er tillagt ved direktiv 93/13, ikke kan finde anvendelse i det foreliggende tilfælde. Den forelæggende ret har i denne henseende anført, at denne retspraksis er støttet på den omstændighed, at forældelsesfristen kan begynde at løbe, inden alle betalinger er gennemført.
- 35 Den forelæggende ret nærer desuden tvivl om, hvorvidt forbrugers kendskab til, at et kontraktvilkår er urimeligt, alene skal angå de faktiske omstændigheder omkring denne urimelige karakter, eller om det ligeledes skal dække den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder. Det er den forelæggende rets opfattelse, at såfremt dette kendskab alene omfatter disse faktiske omstændigheder, kan datoen for betalingen af den sidste regning udgøre det tidspunkt, fra hvilket forældelsesfristen begynder at løbe, idet det i det foreliggende tilfælde står fast, at det i hovedsagerne omhandlede kontraktvilkår udtømte sine virkninger med nævnte betaling.
- 36 Såfremt overholdelsen af effektivitetsprincippet imidlertid kræver, at forbrugeren skal kunne vurdere nævnte faktiske omstændigheder retligt, skal de oplysninger, der skal stilles til rådighed for en gennemsnitsforbruger, ligeledes fastlægges med henblik herpå. Efter at have fremlagt praksis fra Tribunal Supremo (øverste domstol, Spanien) ønsker den forelæggende ret i denne henseende oplyst, om fast national retspraksis kan gøre det muligt for den spanske forbruger at have fuldt retligt kendskab til et kontraktvilkårs urimelige karakter.
- 37 Endelig ønsker den forelæggende ret oplyst, om kendskabet til, at et kontraktvilkår er urimeligt, skal opnås, før forældelsesfristen begynder at løbe i overensstemmelse med de nationale regler, eller inden den udløber. Den forelæggende ret har i denne forbindelse præciseret, at til forskel fra den forældelsesfrist på fem år, som er fastsat i den civile spanske lovbog, er forældelsesfristen udvidet til ti år inden for det geografiske anvendelsesområde for den civile catalanske lovbog, samt at anlæggelse af et søgsmål tillægges større vægt i den nationale retsorden, for så vidt som den blotte udenretslige klage udgør en årsag til afbrydelse af fristen og atter får denne frist til at løbe i sin helhed.
- 38 På denne baggrund har Audiencia Provincial de Barcelona (den regionale domstol i Barcelona) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) a) Ved anlæggelse af et søgsmål med påstand om, at de genoprettende virkninger af, at et vilkår, der pålægger låntageren omkostningerne i forbindelse med formaliseringen af en aftale, erklæres ugyldigt, gøres gældende, er det da foreneligt med artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/[93], at anlæggelsen af søgsmålet gøres til genstand for en

forældelsesfrist på [ti] år, der begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor vilkåret har udtømt sine virkninger med gennemførelsen af den sidste betaling, og hvor forbrugeren får kendskab til de faktiske omstændigheder, som udgør urimelighed, eller er det nødvendigt, at forbrugeren råder over yderligere oplysninger om den retlige vurdering af de faktiske omstændigheder?

b) Såfremt det er nødvendigt at have kendskab til den retlige vurdering af de faktiske omstændigheder, skal det tidspunkt, hvor fristen begynder at løbe, da gøres betinget af eksistensen af en fast retspraksis om vilkårets ugyldighed, eller kan den nationale ret tage andre omstændigheder i betragtning?

2) Eftersom et søgsmål med påstand om tilbagebetaling er underlagt en lang forældelsesfrist på [ti] år, skal forbrugeren da være i stand til få kendskab til vilkårets urimelige karakter og til de rettigheder, der tillægges forbrugeren i henhold til [direktiv 93/13], inden forældelsesfristen begynder at løbe eller inden fristens udløb?»

Om de præjudicielle spørgsmål

- 39 Det skal indledningsvis bemærkes, at det første præjudicielle spørgsmål består af to led, og at dette spørgsmåls andet led alene skal besvares, såfremt spørgsmålets første led besvares benægtende.
- 40 Det andet præjudicielle spørgsmål skal endvidere undersøges sammen med det første spørgsmåls første led.

Det første spørgsmåls første led og det andet spørgsmål

- 41 Med det første spørgsmåls første led og det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en retslig frofolkning af national lovgivning, hvorefter et søgsmål med påstand om tilbagebetaling af sådanne udgifter – efter annullationen af et urimeligt kontraktvilkår, hvorved forbrugeren var pålagt udgifterne til indgåelse af en aftale om lån med pant i fast ejendom – er underlagt en forældelsesfrist på ti år, som begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor dette kontraktvilkår har udtømt sine virkninger med den sidste betaling af nævnte udgifter, uden at det i denne henseende har betydning, at forbrugeren har kendskab til den retlige vurdering af elementerne i nævnte kontraktvilkårs urimelige karakter, og i bekræftende fald om disse bestemmelser skal fortolkes således, at dette kendskab skal være opnået, inden forældelsesfristen begynder at løbe, eller inden den udløber.
- 42 Det skal bemærkes, at det i mangel af EU-retlige bestemmelser på området i medfør af princippet om procesautonomi tilkommer hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at fastsætte de processuelle regler for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af borgernes rettigheder, dog på den betingelse, at disse ikke må være mindre gunstige end dem, som regulerer tilsvarende situationer, der er underlagt national ret (ækvivalensprincippet), og at de i praksis ikke umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der er tillagt ved EU-retten (effektivitetsprincippet) (dom af 22.4.2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).

- 43 Hvad angår indsigelsen mod en forældelsesfrist i forhold til en påstand, der på grundlag af et kontraktvilkårs urimelige karakter som omhandlet i direktiv 93/13 er nedlagt af en forbruger med henblik på tilbagebetaling af uretmæssigt betalte beløb, skal det bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at dette direktivs artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, ikke er til hinder for en national lovgivning, der – samtidig med, at den foreskriver, at søgsmål, der anlægges med påstand om, at det fastslås, at et vilkår i en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger er ugyldigt, ikke er genstand for en forældelsesfrist – foreskriver, at det søgsmål, der skal sikre genoprettelse af en tidligere tilstand efter denne konstatering, er genstand for en forældelsesfrist, forudsat, at ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet overholdes (dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).
- 44 En indsigelse mod en forældelsesfrist vedrørende en påstand om tilbagebetaling, der nedlægges af forbrugere med henblik på at gøre deres rettigheder i henhold til direktiv 93/13 gældende, er således ikke i sig selv i strid med effektivitetsprincippet, for så vidt som anvendelsen heraf ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges ved dette direktiv (dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 40).
- 45 Hvad navnlig angår effektivitetsprincippet skal det bemærkes, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale instanser. Under denne synsvinkel skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (dom af 8.9.2022, D.B.P. m.fl. (Realkreditlån optaget i udenlandsk valuta), C-80/21 – C-82/21, EU:C:2022:646, præmis 87 og den deri nævnte retspraksis).
- 46 Hvad angår analysen af kendetegnene ved den i hovedsagerne omhandlede frist har Domstolen præciseret, at denne analyse skal omfatte forældelsesfristens varighed og betingelserne for dens anvendelse, herunder den metode, der er blevet valgt, for at denne frist begynder at løbe (dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 47 I denne henseende skal en forældelsesfrist for at kunne anses for at være i overensstemmelse med effektivitetsprincippet være materielt tilstrækkelig til, at forbrugeren kan forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel med henblik på at gøre sine rettigheder i henhold til direktiv 93/13 gældende, navnlig i form af en påstand om tilbagebetaling på grundlag af et kontraktvilkårs urimelige karakter (jf. i denne retning dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 48 Med hensyn til begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen kan en sådan frist udelukkende være forenelig med effektivitetsprincippet, hvis forbrugeren har haft mulighed for at få kendskab til sine rettigheder, inden fristen begynder at løbe eller er udløbet (dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

- 49 I det foreliggende tilfælde fremgår det af sagsakterne for Domstolen, at den retslige fortolkning af de nationale processuelle bestemmelser, som finder anvendelse i tvisterne i hovedsagerne – uanset om forældelsesfristen for forbrugerens søgsmål med påstand om tilbagebetaling af den uberettigede betaling af udgifterne til aftalerne om lån med pant i fast ejendom på ti år ikke kan begynde at løbe, inden vedkommende får kendskab til de faktiske omstændigheder, som udgør den urimelige karakter af det kontraktvilkår, til gennemførelse af hvilket disse betalinger er foretaget – ikke kræver, at forbrugeren ikke alene har kendskab til sådanne faktiske omstændigheder, men ligeledes til den retlige vurdering heraf, hvilket indebærer, at forbrugeren også har kendskab til sine rettigheder i medfør af direktiv 93/13.
- 50 For at reglerne for anvendelsen af en forældelsesfrist er i overensstemmelse med effektivitetsprincippet, er det imidlertid ikke tilstrækkeligt, at disse regler foreskriver, at forbrugeren skal have kendskab til de faktiske omstændigheder, som kontraktvilkårets urimelige karakter udgøres af, uden at der tages hensyn til dels vedkommendes kendskab til sine rettigheder i henhold til direktiv 93/13, dels til, om den pågældende har tilstrækkelig tid til effektivt at kunne forberede og iværksætte retsmidler for at gøre sine rettigheder gældende.
- 51 Det følger heraf, at en forældelsesfrist som den i hovedsagerne omhandlede forældelsesfrist for søgsmål med påstand om tilbagebetaling af realkreditudgifter ikke er overensstemmelse med effektivitetsprincippet, eftersom reglerne for anvendelsen heraf ikke tager hensyn til de to sidstnævnte elementer.
- 52 Med hensyn til spørgsmålet, om forbrugerens kendskab til, at et kontraktvilkår er urimeligt, og til de rettigheder, som vedkommende er tillagt ved direktiv 93/13, skal være opnået, inden forældelsesfristen for søgsmålet med påstand om tilbagebetaling begynder at løbe, eller inden denne er udløbet, skal det bemærkes, at den betingelse, der er omtalt i nærværende doms præmis 48, hvorefter forældelsesfristen kun kan være forenelig med effektivitetsprincippet, hvis forbrugeren har haft mulighed for at få kendskab til sine rettigheder, inden fristen begynder at løbe eller er udløbet, er blevet fastsat i Domstolens praksis med henblik på i hvert enkelt tilfælde at undersøge, om en specifik forældelsesfrist, som er underlagt bestemte regler for anvendelse i den pågældende nationale lovgivning, er forenelig med effektivitetsprincippet.
- 53 Som det følger af nærværende doms præmis 45, tager Domstolen, når den fortolker EU-retten med henblik på at give den forelæggende ret nyttige oplysninger, som skal give den mulighed for at vurdere, om en national processuel bestemmelse er forenelig med effektivitetsprincippet, nemlig hensyn til samtlige relevante oplysninger om den nationale retsorden, som den er blevet forelagt af denne retsinstans, og ikke alene til en regel om et af forholdene ved den omhandlede forældelsesfrist isoleret set.
- 54 Det er således muligt, at en national bestemmelse, hvorefter en forældelsesfrist ikke kan begynde at løbe, før en forbruger får kendskab til, at et kontraktvilkår er urimeligt, og til sine rettigheder i medfør af direktiv 93/13, hvilken frist umiddelbart forekommer at være forenelig med effektivitetsprincippet, alligevel er i strid med dette princip, hvis varigheden af nævnte frist ikke er materielt tilstrækkelig til, at forbrugeren kan forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel med henblik på at føre de rettigheder, som vedkommende udleder af dette direktiv, gældende.
- 55 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmåls første led og det andet spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en retslig fortolkning af national lovgivning, hvorefter et søgsmål med påstand om tilbagebetaling af

sådanne udgifter – efter annullationen af et urimeligt kontraktvilkår, hvorved forbrugeren var pålagt udgifterne til indgåelse af en aftale om lån med pant i fast ejendom – er underlagt en forældelsesfrist på ti år, som begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor dette kontraktvilkår har udtømt sine virkninger med den sidste betaling af nævnte udgifter, uden at det i denne henseende har betydning, at forbrugeren har kendskab til den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder. Spørgsmålet, om reglerne for anvendelsen af forældelsesfristen er forenelige med disse bestemmelser, skal vurderes under hensyntagen til disse regler som helhed.

Det første spørgsmåls andet led

- 56 Med det første spørgsmåls andet led ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 93/13 skal fortolkes således, at dette direktiv er til hinder for en retslig frotolkning af national lovgivning, hvorefter en fast national retspraksis om ugyldigheden af tilsvarende kontraktvilkår med henblik på fastlæggelsen af begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen for forbrugers søgsmål med påstand om tilbagebetaling af de beløb, der er betalt uberettiget til gennemførelse af et urimeligt kontraktvilkår, kan anses for at godtgøre, at betingelsen om, at forbrugeren skal have kendskab til, at nævnte kontraktvilkår er urimeligt, og til de retlige konsekvenser heraf, er opfyldt.
- 57 For det første skal det i denne henseende bemærkes, at den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning er baseret på den forudsætning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at vedkommende kan øve nogen indflydelse på disses indhold (dom af 30.4.2014, Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).
- 58 For det andet gælder den fordel, som den erhvervsdrivende har med hensyn til det informationsniveau, den pågældende har, fortsat efter indgåelsen af aftalen. Når den urimelige karakter af visse standardvilkår er blevet fastslået i fast national retspraksis, kan det nemlig forventes, at pengeinstitutterne er informeret herom og handler herefter (jf. i denne retning dom af 13.7.2023, CAJASUR Banco, C-35/22, EU:C:2023:569, præmis 32).
- 59 Det kan derimod ikke antages, at forbrugers informationsniveau, der er ringere end den erhvervsdrivendes, omfatter kendskabet til national retspraksis på det forbrugerretlige område, uanset om denne retspraksis er fast.
- 60 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af ordlyden af artikel 2, litra b), i direktiv 93/13, at den beskyttelse, der er indrømmet ved dette direktiv, afhænger af det formål, med hvilket en fysisk person handler, dvs. at vedkommende ikke handler som led i sit erhverv. Mens det kan kræves, at de erhvervsdrivende holder sig informeret om de retlige aspekter ved de kontraktvilkår, som de tager initiativ til at indsætte i de aftaler, som de indgår med forbrugerne i forbindelse med en sædvanlig handelsvirksomhed, herunder i lyset af national retspraksis om sådanne kontraktvilkår, kan en tilsvarende attitude ikke forventes af forbrugerne, eftersom de lejlighedsvis eller endda undtagelsesvis indgår en aftale, der indeholder et sådant kontraktvilkår.
- 61 Henset til det ovenstående skal det første spørgsmåls andet led besvares med, at direktiv 93/13 skal fortolkes således, at dette direktiv er til hinder for en retslig frotolkning af national lovgivning, hvorefter en fast national retspraksis om ugyldigheden af tilsvarende kontraktvilkår med henblik på fastlæggelsen af begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen for forbrugers

søgsmål med påstand om tilbagebetaling af de beløb, der er betalt uberettiget til gennemførelse af et urimeligt kontraktvilkår, kan anses for at godtgøre, at betingelsen om, at forbrugeren skal have kendskab til, at nævnte kontraktvilkår er urimeligt, og til de retlige konsekvenser heraf, er opfyldt.

Sagsomkostninger

- 62 Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser er til hinder for en retslig frotolkning af national lovgivning, hvorefter et søgsmål med påstand om tilbagebetaling af sådanne udgifter – efter annullationen af et urimeligt kontraktvilkår, hvorved forbrugeren var pålagt udgifterne til indgåelse af en aftale om lån med pant i fast ejendom – er underlagt en forældelsesfrist på ti år, som begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor dette kontraktvilkår har udtømt sine virkninger med den sidste betaling af nævnte udgifter, uden at det i denne henseende har betydning, at forbrugeren har kendskab til den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder. Spørgsmålet, om reglerne for anvendelsen af forældelsesfristen er forenelige med disse bestemmelser, skal vurderes under hensyntagen til disse regler som helhed.

- 2) Direktiv 93/13

skal fortolkes således, at

dette direktiv er til hinder for en retslig frotolkning af national lovgivning, hvorefter en fast national retspraksis om ugyldigheden af tilsvarende kontraktvilkår med henblik på fastlæggelsen af begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen for forbrugeren søgsmål med påstand om tilbagebetaling af de beløb, der er betalt uberettiget til gennemførelse af et urimeligt kontraktvilkår, kan anses for at godtgøre, at betingelsen om, at forbrugeren skal have kendskab til, at nævnte kontraktvilkår er urimeligt, og til de retlige konsekvenser heraf, er opfyldt.

Underskrifter